

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöstä. Kansaneläkkeen entisen pohjaosan pienentämistä 20 prosentilla ehdotetaan myöhennettäväksi vuonna 2000 tammikuun alusta maaliskuun alkuun. Muutoksella pyritään siihen, että kansaneläkkeen

entistä pohjaosaa pienennettäisiin vuonna 2000 samanaikaisesti uusien veron ennakonpidätysperusteiden voimaantulon kanssa.

Esitys liittyy valtion vuoden 2000 talousarvioesitykseen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2000 alusta.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Kansaneläke tuli vuoden 1996 alusta kokonaan eläkevähenteiseksi, kun uusissa myönnettävissä kansaneläkkeissä muu eläketulo alkoi vaikuttaa myös pohjaosan määrään. Samalla pienennettiin 60 markalla kuukaudessa sellaisten henkilöiden maksussa olevan kansaneläkkeen määrää, joilla ei muun eläketulon vuoksi olisi enää ollut oikeutta kansaneläkkeeseen.

Vuodesta 1997 jatkettiin sellaisten henkilöiden kansaneläkkeiden pienentämistä, joilla ei työeläkkeen tai muun eläketulon vuoksi ollut enää oikeutta kansaneläkkeeseen. Kansaneläkkeen muuttamisesta annetun lain (1491/1995) voimaantulosäännöksen, jäljempänä voimaantulosäännös, mukaan tällaisia kansaneläkkeitä oli tarkoitus viiden vuoden aikana pienentää 20 prosentilla vuodessa. Prosenttimäärä lasketaan vuoden 1996 pohjaosan määrästä ottaen kuitenkin huomioon kansaneläkkeen indeksisidonnaisuus. Tarkoituksena oli, että kansaneläke olisi kokonaan poistunut vuoden 2001 alussa niiltä henkilöiltä, joilla ei muun eläketulon vuoksi ole enää oikeutta kansaneläkkeeseen.

Voimaantulosäännöksellä kansaneläkkeen entisen pohjaosan pienentäminen säädettiin tehtäväksi kunkin vuoden ensimmäisenä päivänä. Uudet veron ennakonpidätysperusteet tulivat kuitenkin vuonna 1997 voimaan helmikuun alusta. Jotta kansaneläkkeen pienentäminen ja uusista veroperusteista aiheutuvat muutokset eläkkeen määrään olisivat toteutuneet samanaikaisesti, muutettiin voimaantulosäännöstä vuoden 1997 alusta voimaan tulleella lailla (979/1996) siten, että kansaneläkkeen entisen pohjaosan pienentäminen tuli toteutettavaksi kunkin vuoden helmikuun alusta.

Syksyllä 1997 tehtyyn tulopoliittiseen sopimukseen liittyen vuonna 1999 uudet veron ennakonpidätysperusteet tulivat kuitenkin voimaan jo tammikuun alusta. Jotta maksettaviin kansaneläkkeisiin ei olisi jouduttu tekemään kahta peräkkäisinä kuukausina toteutettavaa tarkistusta, voimaantulosäännöstä muutettiin vuoden 1999 alusta voimaan tulleella lailla (913/1998). Samassa yhteydessä alennettiin vuonna 1999 toteutettua pohja-

osan pienentämistä 20 prosentista 17,3 prosenttiin. Vuoden 2001 alun jälkeen kansaneläkkeen entistä pohjaosaa pienennetään jäljellä olevalla 2,7 prosentilla vuoden 2002 alusta, jolloin pohjaosa poistuu kokonaan. Tällä hetkellä voimassa olevan voimaantulosäännöksen mukaan pohjaosaa pienennetään siten 20 prosentilla vuosien 2000 ja 2001 alusta ja 2,7 prosentilla vuoden 2002 alusta.

Hyväksyessään viimeksi mainitun voimaantulosäännöksen muutoksen eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että pikaisesti selvitetään niiden henkilöiden määrä, joiden työeläkettä on vähennetty pohjaosan määrällä. Lisäksi eduskunta edellytti, että hallitus valtioneuvoston tilanteen sen salliessa esittää lainmuutoksen, jolla kansaneläkkeen pohjaosan leikkaaminen pysäytetään.

Pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen ohjelman mukaan täyttää kansaneläkettä korotetaan 50 markkaa kuukaudessa vuoden 2002 alusta normaalin indeksitarkistuksen lisäksi. Lisäksi hallitusohjelman mukaan eläkejärjestelmissä esiintyvät ongelmat kartoitetaan. Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt niiden henkilöiden lukumäärän selvittämisen, joiden työeläkettä on vähennetty pohjaosan määrällä. Selvityksen on määrä valmistua syksyllä 1999.

Kansaneläkkeen pohjaosan poistaminen liittyy osana vuonna 1996 aloitettuun kokonaiseläketurvan uudistamiseen. Entisen pohjaosan pienentäminen on toteutettu samanaikaisesti uusien ennakonpidätysperusteiden voimaantulon kanssa. Vuoden 2000 veroperusteista on tarkoitus päättää, kun syksyn 1999 tulopoliittiset neuvottelut on saatu ratkaisuun. Tämän vuoksi vuonna 2000 sovellettavien veron ennakonpidätysperusteiden voimaantulo tulee lykkäytymään vuoden alusta. Verohallitus voi päätöksellään määrätä, että vuoden 1999 veroperusteita sovelletaan tarvittaessa alkuvuoden aikana. Tämän hetken arvion mukaan uudet ennakonpidätysperusteet voisivat tulla voimaan maaliskuun alusta 2000.

Jotta kansaneläkkeen entisen pohjaosan pienentäminen toteutuisi vuonna 2000 samanaikaisesti uusien ennakonpidätysperusteiden

den voimaantulon kanssa, ehdotetaan, että pohjaosan pienentäminen 20 prosentilla tehtäisiin vuonna 2000 maaliskuun alusta. Näin varmistettaisiin, ettei kenenkään eläkkeensaajan kokonaiseläkkeen nettomäärä alenisi pohjaosan pienentämisen vuoksi.

2. Esityksen vaikutukset

Kansaneläkemenot kasvaisivat noin 60 miljoonalla markalla, jos kansaneläkkeen entisen pohjaosan pienentämistä myöhennettään kahdella kuukaudella vuoden 2000 tammikuun alusta maaliskuun alkuun. Kysymyksessä olisi vuotta 2000 koskeva kertameno. Valtion rahoitusosuus kansaneläkemenoista on 29 prosenttia. Kun otetaan huomioon viimeisimmät alenevat arviot kansaneläkemenojen kehityksestä, kahden kuukauden myöhentämisestä aiheutuva eläkemenon lisäys ei kuitenkaan kasvattaisi valtion vuoden 2000 talousarvioesityksessä olevaa 3 715 miljoonan markan suuruista valtion osuutta kansaneläkkeiden rahoituksesta. Valtion takuusuoritusta ei tarvittaisi kansaneläkerahastoon vuonna 2000 ja sieltä voitaisiin siirtää varoja sairausvakuutusrahastoon noin 755 miljoonaa markkaa. Tämän jälkeen valtion takuusuoritus sairausvakuutusrahastoon olisi noin 1 720 miljoonaa markkaa eli talousarvioesityksen mukainen.

Eläkkeensaajat hyötyisivät myöhentämispäätöksestä. Eläkkeisiin tehdään normaalit indeksitarkistukset tammikuussa 2000 ja

näin korotettua eläkettä maksettaisiin tammikuun helmikuun ajalta. Kansaneläkkeen entistä pohjaosaa pienennettäisiin maaliskuun alusta. Yksittäisen eläkkeensaajan saama etu kahden kuukauden myöhentämisestä olisi enimmillään yhteensä noin 160 markkaa. Kansaneläkkeen entistä pohjaosaa saavia eläkeläisiä arvioidaan olevan vuoden 1999 lopussa noin 380 000.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Valmistelun yhteydessä on kuultu valtionvarainministeriötä, Kansaneläkelaitosta ja Verohallitusta.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy valtion vuoden 2000 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kansaneläkelain muuttamisesta 18 päivänä joulukuuta 1995 annetun lain (1491/1995) voimaantulosäännöksen 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 913/1998, seuraavasti:

Ennen tämän lain voimaantuloa alkanut pohjaosa ja lisäosa maksetaan lain voimaan tullessa voimassa olleen lain mukaisena. Jos eläkkeeseen ei kuulu lisäosaa, pohjaosan täysi määrä on 2 316 markkaa vuodessa 1

päivästä tammikuuta 1996 tai siitä ajankohdasta, josta lisäosa lakkaa. Tätä eläkkeen määrää pienennetään 20 prosenttia 1 päivästä helmikuuta 1997 ja 1 päivästä helmikuuta 1998. Eläkettä pienennetään edelleen 17,3 prosenttia 1 päivästä tammikuuta 1999, 20

prosenttia 1 päivästä maaliskuuta 2000 ja 1 päivästä tammikuuta 2001 sekä 2,7 prosenttia 1 päivästä tammikuuta 2002. Valtioneuvosto voi alentaa edellä mainittua vähennystä sellaisilla eläkkeensaajilla, joilla arvioidun kokonaiseläkkeen nettomäärä pienenee sen vuoksi, että työntekijäin eläkelain 9 §:n ja kansaneläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetun lain perusteella määrätyt indeksikorotukset yhteensä jäävät pienemmiksi kuin tässä momentissa tarkoitettujen kansaneläkkeen vuotuinen vähennyksen määrä. Vastaavasti valtioneuvosto voi korottaa kyseistä vähennystä. Prosenttimäärä lasketaan vuosina 1997—2002 edellä sanotusta 2 316 markasta ottaen huomioon kansaneläkkeiden indeksisidonnaisuus. Edellä mainitulla tavalla menetellään myös, kun ennen tämän lain voimaantuloa alkanutta määrääjäksi myönnettyä eläkettä jatketaan

tai työttömyyseläke muutetaan työkyvyttömyyseläkkeeksi taikka työttömyys- tai työkyvyttömyyseläke muutetaan vanhuuseläkkeeksi. Pohjaosan muuttamisesta tämän voimaantulosäännöksen mukaiseksi 1 päivästä tammikuuta 1996 alkaen annetaan kirjallinen päätös vain pyynnöstä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.

Tässä laissa säädetyt markkamäärät vastaavat kansaneläkeindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuoden 1981 maaliskuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 24 päivänä syyskuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sosiaali- ja terveysministeri *Maija Perho*

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansaneläkelain muuttamisesta 18 päivänä joulukuuta 1995 annetun lain (1491/1995) voimaantulosäännöksen 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 913/1998, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Ennen tämän lain voimaantuloa alkanut pohjaosa ja lisäosa maksetaan lain voimaan tullessa voimassa olleen lain mukaisena. Jos eläkkeeseen ei kuulu lisäosaa, pohjaosan täysi määrä on 2 316 markkaa vuodessa 1 päivästä tammikuuta 1996 tai siitä ajankohdasta, josta lisäosa lakkaa. Tätä eläkkeen määrää pienennetään 20 prosenttia 1 päivästä helmikuuta 1997 ja 1 päivästä helmikuuta 1998. Eläkettä pienennetään edelleen 17,3 prosenttia 1 päivästä tammikuuta 1999, 20 prosenttia 1 päivästä tammikuuta 2000 ja 1 päivästä tammikuuta 2001 sekä 2,7 prosenttia 1 päivästä tammikuuta 2002. Valtioneuvosto voi alentaa edellä mainittua vähennystä sellaisilla eläkkeensaajilla, joilla arvioidun kokonaiseläkkeen nettomäärä pieneni sen vuoksi, että työntekijäin eläkelain 9 §:n ja kansaneläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetun lain perusteella määrätyt indeksikorotukset yhteensä jäävät pienemmiksi kuin tässä momentissa tarkoitettun kansaneläkkeen vuotuinen vähennyksen määrä. Vastaavasti valtioneuvosto voi korottaa kyseistä vähennystä. Prosenttimäärä lasketaan vuosien 1997 ja 1998 helmikuun alussa sekä sen jälkeen kunkin vuoden alussa edellä sanotusta 2 316 markasta ottaen huomioon kansaneläkkeiden indeksisidonnaisuus. Edellä mainitulla tavalla menetellään myös, kun ennen tämän lain voimaantuloa alkanutta määrääjäksi myönnettyä eläkettä jatketaan tai työttömyyseläke muutetaan työkyvyttömyyseläkkeeksi taikka työttömyys- tai työkyvyttömyyseläke muutetaan vanhuuseläkkeeksi. Pohjaosan muuttamisesta

Ennen tämän lain voimaantuloa alkanut pohjaosa ja lisäosa maksetaan lain voimaan tullessa voimassa olleen lain mukaisena. Jos eläkkeeseen ei kuulu lisäosaa, pohjaosan täysi määrä on 2 316 markkaa vuodessa 1 päivästä tammikuuta 1996 tai siitä ajankohdasta, josta lisäosa lakkaa. Tätä eläkkeen määrää pienennetään 20 prosenttia 1 päivästä helmikuuta 1997 ja 1 päivästä helmikuuta 1998. Eläkettä pienennetään edelleen 17,3 prosenttia 1 päivästä tammikuuta 1999, 20 prosenttia 1 päivästä *maaliskuuta* 2000 ja 1 päivästä tammikuuta 2001 sekä 2,7 prosenttia 1 päivästä tammikuuta 2002. Valtioneuvosto voi alentaa edellä mainittua vähennystä sellaisilla eläkkeensaajilla, joilla arvioidun kokonaiseläkkeen nettomäärä pieneni sen vuoksi, että työntekijäin eläkelain 9 §:n ja kansaneläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetun lain perusteella määrätyt indeksikorotukset yhteensä jäävät pienemmiksi kuin tässä momentissa tarkoitettun kansaneläkkeen vuotuinen vähennyksen määrä. Vastaavasti valtioneuvosto voi korottaa kyseistä vähennystä. Prosenttimäärä lasketaan *vuosina 1997—2002* edellä sanotusta 2 316 markasta ottaen huomioon kansaneläkkeiden indeksisidonnaisuus. Edellä mainitulla tavalla menetellään myös, kun ennen tämän lain voimaantuloa alkanutta määrääjäksi myönnettyä eläkettä jatketaan tai työttömyyseläke muutetaan työkyvyttömyyseläkkeeksi taikka työttömyys- tai työkyvyttömyyseläke muutetaan vanhuuseläkkeeksi. Pohjaosan muuttamisesta tämän voimaantulosäännöksen mukaiseksi 1

Voimassa oleva laki

tämän voimaantulosäännöksen mukaiseksi 1 päivästä tammikuuta 1996 alkaen annetaan kirjallinen päätös vain pyynnöstä.

Ehdotus

päivästä tammikuuta 1996 alkaen annetaan kirjallinen päätös vain pyynnöstä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.

Tässä laissa säädetyt markkamäärät vastaavat kansaneläkeindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuoden 1981 maaliskuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.
